

Føroyskur keypmaður:

Danir forða okkum

EDVARD JOENSEN

Tað er ikki ókent flestu teirra, sum flyta inn vørur til sølu í Føroyum, at ein millumhandlari er millum framleiðaran og innflytaran. Av tí sama gerst vørn óneyðuga dýr hjá vanligu brúkarinum.

Hóast tað tykist sum óskrivað lóg, at tað, sum kemur til Føroya, skal koma úr Danmark, hava ávísar fyrirkomandi í Føroyum í árávís handlað við bretar.

Serliga eru tað gólválegg, sukurvørur, »biscuit« og tilfikt, sum komið er úr Bretlandi. Og bæði í góðsku og dygd kunnu hesar vørur væl kappast við aðrar.

Men kappingin í handlivinnuni er hørð, og tað hava eisini summir av teimum, sum royna at handla beinleiðis, merkt.

Ein handilsmaður í Havn sigur við Sosialin, at tað tykist alt strævnari at koma beinleiðis til framleiðarin í dag, enn tað var fyrr.

Hetta kemst partvís av, at nógvar av teimum stóru fyrirkomandi leggja saman. Tað er meira og meira vanlig, at ein stórkønnur stýrir ávísanda marknaðum í millumlanda handli.

Sum dømi nevnr hann, at hann gjøgnum mong ár fekk vørur beinleiðis frá

Tað kann vera trupult at innflyta vørur beinleiðis frá framleiðara uttan fyri Danmark Føroysk handilsfólk klaga um, at tey fáa ikki frið fyri donskum millumhandlarnum, tá tey handla beinleiðis við framleiðara uttan fyri Danmark

verksmiðju í Scotlandi. Hann kundi tí eisini bjóða kundum sínum biligar vørur.

Teir stóru ráða

Men knappliga ein dag fekk hann at vita, at hann ikki longur fekk vørur bein-

leiðis frá verksmiðjunum.

Tað var nevnliga soleiðis, fekk hann at vita, at vørur skuldi handlast um Danmark.

Fyrir tókan í Scotlandi er partur av eini fleirtjóða handilsketu, sum hevur høvudsstøð í Schweiz.

Handilsketan hevur umboðsstovu í Danmark, og líkt er til, sigur, kelda okkara, at hesir hava lagt trýst á skotarnar, til tess at fáa teir at steðga beinleiðis handlinum til Føroya. Og av tí, at danir eru størri og peningasterkari enn føroyingar,

hevur koncernleiðslan avgjørt, at tann størri marknaðurin - tann danski - skal hava søluna.

Flis í eyganum

Keypmaðurin, Sosialurin hevur tosað við, sigur, at hansara meting av støðuni er, at tað, at hann handlaði beinleiðis við skotsku verksmiðjunum, gjørdist ein flis í eyganum hjá dønnum. Teir hava tí fingið borið soleiðis í bandi, at allur handlin skal fara um Danmark.

Soleiðis hava teir fingið hendur á teimum stóru kundunum í Føroyum, sum so aftur fyri sleppa at gjalda eyka fyri sínar vørur.

Sosialurin hevur tosað við stjóran á donsku umboðsstovu hjá Schweitzisku fyrirkomandi.

Hann vátar, at teir hava yvirtikið viðkomandi vørur, og at føroyingar nú skulu lata avgjald til danskan millumhandlara fyri vørur, sum áður fekk fyri næstan helvtarpris beinleiðis úr Scotlandi.

Hann heldur uppá, at talan er um innanhýsis bygnaðarbroytingar, og at avgerðin er tikið á høvudskrivstovu hjá Schweitz í samband við, at fyrirkomandi har keypti skotsku verksmiðjuna.

Men hesum vísir kelda okkara í Havn aftur. Schweitziska fyrirkomandi

keypti verksmiðjuna í 1985, og fyrst nú hava danir víst hesi vørur á huga, tá teir siggja, at hon selur væl í Føroyum.

Bræv frá lögmanni

At ikki øll vilja ella duga at skilja, at Føroyar eru sjálvstøðugt toll og handilsráðið, hevur Landsstýrið tikið avleiðingar av.

Løgmaður hevur sent skriv til føroyskar innflytarar og sagt teimum, at teir eiga at kunna síni handils-sambond uttanlands um hetta. Viðlagt er bræv á enskum, sum ætlað er at senda teimum, keypt verður frá.

Í brævinum verður greitt frá støðu Føroya sum partur av danska ríkinum, men ikki limur í ES. Víst verður til handils- og fiskivinnu-avtalar, eins og greitt verður frá, hvønn valuta vit brúka.

Eisini býður Landsstýrið sær til at hjálpa teimum, sum koma tvørt fyri av slíkum handilssambondum, sum ikki góðkenna føroyskar fyrirkomandi sum sjálvstøðugar innflytarar, men rokna sær sum donsk umboð hjá eini handilsketu.

Handverkarar úr at gera

Tað er rættiliga trupult at fáa fatur á einum handverkara, um okkurt skal gerast við húsini í summar. Sum er hava allir úr at gera

EDVARD JOENSEN

Tað er rættiliga trupult at fáa handverkarar í hesum døgum. Teir, sum arbeiða í Føroyum, hava ómikið at gera. Og onkur sigur, at teir saktans kundu brúkt meira fólk.

Men hetta virksemd er rættiliga avmarkað. Einkí óvnaligt er í, at handverkarar hava nógva at gera um summarið. Tað er tá, takið og vindeyguni skulu skiftast, málast skal, eins og garðurin skal hava onkrar ábøtur.

Vilhelm Johannesen, formaður í Føroya Handverksmeistarafelag, sigur, at tað skal nokk passa, at tað manglar fólk beint nú.

Hann sigur, at tað eru serliga trý tíðarskeið um árið, tá rættiligt trýst er á handverkarunum. Tað er til páskar, upp undir ólavssøku og so aftur til jólar.

»Og tað, vit uppliva beint nú, er ólavssøkuseingin,« sigur Vilhelm Johannesen.

»Eisini fer feritíðin, at

nógva meira er at gera hjá teimum, sum eru til arbeiðis.«

Einkí varandi arbeiði

Formaðurin í Føroya Handverksmeistarafelag sigur, at talan er ikki um varandi arbeiði hjá teimum, sum nú hava ivaleyst at gera.

Tað eru bara nakrir fáir arbeiðsgevarar, sum hava arbeiði til longri tíð at bjóða fólk. Tað er ikki soleiðis, at menn fáa lovað arbeiði í árávís nakrastaðni, sigur Vilhelm Johannesen.

»Einar trífjar fyra mánaðar hevur onkur sagt. Men tað ber ikki til at lova fólk fast arbeiði kortini,« sigur hann.

Grátt virksemd

Vilhelm Johannesen heldur ikki, at tað er nógva virksemd júst, sum elvir til, at fólk fara at arbeiða svart.

»Mer dámar ikki at kalla tað svart arbeiði. Tað er so ógvusligt. Eitt sindur grátt kanska. Men skattatryggt hevur gjørt fólk meira krea-

tiv,« sigur hann.

Vilhelm Johannesen sigur, at tað kemur valla fyri, at fólk fæst at arbeiða yvirtíð meira. Og tað er eftir hansara tykki tí, at alt fer aftur í skatti.

»Menn vilja heldur hava frið, og so vita vit ikki, hvat tann tíðin verður brúkt til. Tá kann tað vera, at tey arbeiða tað, eg kalli grátt arbeiði,« sigur hann.

Hjálp til teimum aftur

Kreppan gjørdi føroyingar mobilar eins og í fimtiárunum. Fólk fóru uttanlands at arbeiða, tí tað loysta seg.

Nú eiga myndugleikarnir at hugsa um at gera tað soleiðis, at tað fer at loysa seg hjá hesum monnum at koma heimaftur.

Serliga er tað í Danmark, Noregi og Týsklandi, føroyskir handverkarar hava verið. Í Danmark og Noreg eru nógvir framvegis, meðan tað er við at minka í Týsklandi.

Nógvir er komir aftur, sigur formaðurin í Føroya

Hóast mest er talan um umvælingar, er onkur nýbygging tó í gongd

Handverksmeistarafelag. Og ymisk eru úrslitini, teir hava fingið uttanlands.

»Serliga er tað í Týsklandi, tað er gingið ymiskt.

Summir hava klárað seg heilt væl, meðan aðrir eru komnir rættiliga særdir aftur,« sigur Vilhelm Johannesen, formaðurin í Føroya Hand-

verksmeistarafelag.